УДК 378.011

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-5\(5\)-99-110](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-5(5)-99-110)

Бреславська Ганна Богданівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти, Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського, вул. Нікольська 24, м. Миколаїв, 54006, тел.: (0512) 37-88-15, e-mail: Hanna.Breslavska@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-6144-4890>

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТІВ У ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ ПРОСТОРІ

Анотація. У статті розглядається проблема удосконалення фахової компетентності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки засобами проєктів у особистісно орієнтованому просторі, зокрема йдеться про використання у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів методу проєктів.

Розкривається сутність, зміст та особливості особистісно орієнтованих технологій навчально-виховної діяльності та показується місце особистісно орієнтованого навчання у вищій педагогічній школі, та роль методу проєктної діяльності в процесі фахової підготовки майбутніх учителів.

Також у дослідженні проаналізовано принципи методу проєктної діяльності та їх реалізації в особистісно орієнтованому навчання та вихованні у вищій школі, а також розглянуто можливості методів і засобів проєктів у формуванні фахової компетентності.

Уміння студентів самостійно здобувати знання й удосконалювати їх є надзвичайно цінним, тому що сучасному суспільству потрібні працівники та керівники, здатні швидко і правильно вирішувати постійно виникаючі конкретні завдання, вести діалог з колегами і партнерами, самостійно приймати рішення. Тому навчально-виховний процес вищої школи повинен створити умови для формування такої особистості. особистісно орієнтований просторі ВНЗ дає можливість ефективно використовувати інноваційні педагогічні технології, сучасні засоби педагогічної комунікації, тощо.

Метод проєктів ефективно впливає на формування та удосконалення професійної фахової підготовки майбутніх вчителів, стимулює інтерес студентів до інноваційної, самостійної, пошукової, творчої діяльності.

В основу «технології проєктів» покладена ідея про спрямованість навчально-пізнавальної діяльності учасників на результат, який виходить при вирішенні тієї чи іншої практичної чи теоретичної значущої проблеми. Зовнішній результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності.

Ключові слова: студенти, фахова компетентність, особистісно орієнтований простір, інноваційні технології, проєкт, метод проєктів, фахова підготовка.

Breslavska Hanna Bogdanovna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Primary Education, Mykolayiv National University V.O.Sukhomlynskyi, Nikolska St., 24, Mykolaiv, 54030, tel.: (0512) 37-88-15, e-mail: Hanna.Breslavska@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-6144-4890>

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS BY MEANS OF PROJECTS IN A PERSONALLY ORIENTED SPACE

Abstract. The article considers the problem of improving the professional competence of future teachers in the process of professional training by means of projects in a person-centered space, in particular, the use of the project method in the educational process of higher education institutions.

The essence, content and features of personality-oriented technologies of educational activity are revealed and the place of personality-oriented education in higher pedagogical school is shown, and the role of the project activity method in the process of professional training of future teachers.

The study also analyzes the principles of the method of project activities and their implementation in personality-oriented education and upbringing in higher education, as well as considers the possibilities of methods and tools of projects in the formation of professional competence.

The ability of students to independently acquire knowledge and improve it is extremely valuable, because modern society needs employees and managers who are able to quickly and correctly solve specific problems, to have a dialogue with colleagues and partners, to make decisions independently. Therefore, the educational process of higher education should create conditions for the formation of such a personality. Personally oriented space of the university gives the opportunity to effectively use innovative pedagogical technologies, modern means of pedagogical communication, etc.

The project method effectively influences the formation and improvement of professional training of future teachers, stimulates students' interest in innovative, independent, exploratory, creative activities.

The «technology of projects» is based on the idea of the orientation of educational and cognitive activities of participants on the result that is obtained when solving a practical or theoretical significant problem. The external result can be seen, understood, applied in real practice.

Keywords: students, professional competence, personality-oriented space, innovative technologies, project, project method, professional training.

Постановка проблеми. Реформування системи вищої освіти в процесі державотворення України є одним з основних напрямків. Завдання вищої школи визначені Законами України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Указом Президента України «Про основні напрямки реформування вищої освіти в Україні», Національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття), Концепцією педагогічної освіти, Національною доктриною розвитку освіти в Україні в XXI столітті. Згідно з цими державними документами, стратегія вищої освіти вимагає оволодіння студентами вищих навчальних закладів методологією самостійної творчої науково-практичної діяльності, а також основами інноваційної діяльності. Система освіти при цьому повинна стати фактором розвитку як її головних суб'єктів – педагога і студента, – так і суспільства в цілому. У Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір підкреслюється необхідність забезпечення професійно-особистісного розвитку майбутнього педагога на засадах особистісної педагогіки.

Серед завдань удосконалення навчального процесу вищого навчального закладу пріоритетним виступає завдання – «розробити концепцію інноваційної моделі навчання у вищій освіті з метою проектування навчального середовища для особистісно-орієнтованого підходу до студента та сприяння організації його самостійної та індивідуальної навчальної діяльності (форми, методи, методики, технологій навчання у вищій освіті, які спрямовані на результати навчання (зовнішньо-орієнтовані) та орієнтовані на студента (в центрі яких знаходиться студент)).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням використання проєктних технологій у навчальному процесі присвячені численні дослідження В. Безпалька, І. Булах, Б.Гершунського, Р. Кларка, О. Пехоти, Є. Полат. Серед останніх інновацій чільне місце займає метод проєктів, дослідженням якого присвячуються роботи П. Андруховця, М. Бондара, О. Коберника, С. Сисоєвої, І. Єрмакова, Г. Волченкової.

Натомість використання проєктного методу у професійній підготовці майбутніх учителів залишилося недостатньо вивченим.

Мета статті – обґрунтувати основні аспекти використання методу проєктів у підготовці майбутніх учителів у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів, дослідити вплив проєктних технологій на формування фахової компетентності майбутніх учителів у особистісно орієнтованому просторі.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні результативність вищої освіти визначається не стільки кількісним показником засвоєних у процесі навчання та виховання знань, умінь і навичок, скільки готовністю випускників ВПНЗ до свідомої активної та самостійної діяльності, що дозволяла б визначати та реалізовувати на практиці певні педагогічні задачі, які не мають аналогів. В наш час реалізація цих задач найчастіше пов'язується з використанням педагогічних інновацій. Досліджуючи еволюцію цього

методу в роботах слід підкреслити, що елементи особистісно-орієнтованої проєктної діяльності ми знаходимо у видатного древньогрецького філософа Сократа.[1, с. 15].

В основі педагогічної концепції Джона Дьюї лежить формування у вихованця відповідних практичних навичок проєктування й розв'язання життєвих проблем. Висунуті Джоном Дьюї й Уолесом Кілпатріком ідеї вперше повноцінно реалізовані в методі проєктів. Термін «проєкт», як педагогічну категорію в США вперше використав завідувач відділом виховання сільських шкіл Д.Снеджен. Протягом 20-х років XX століття науковцями США та деяких країн Європи «метод проєктів» ототожнювався з: будь-якою доцільною навчальною діяльністю відповідно до інтересів та життєвих потреб; конструктивною альтернативою навчальної системи; раціональним засобом реалізації принципів людиноцентристської педагогіки.

Отже ознаки, що окреслені науковцями у визначенні даного явища свідчать про міждисциплінарний, поліфункціональний та позапредметний характер цього поняття. В свою чергу проєктування, процес створення проєкту, прототипу; прообразу передбачуваного чи вірогідного об'єкту, стану.

Метод проєктів за своєю сутністю є особистісно-орієнтованою діяльністю студента, а його важливою характеристикою є гуманізм, увага та повага до особистості.

У сучасних науково-методичних працях висувається поняття – «проєктна» та «проєктувальна» діяльність, «проєктивне» та «проєктоване» вивчення матеріалу.

Аналізуючи значення дослідницької роботи та діяльності на основі методу проєктів, А. Савенков вказує на їх відмінність і подає тлумачення терміну «метод проєктів»: «Метод, який передбачає складання чіткого плану проведення пошукових робіт, формулювання і розуміння поставленої проблеми, вироблення гіпотез і їх перевірку у відповідності до плану». Отже, метод проєктів дозволяє суб'єкту поставити проблемне завдання, запропонувати шляхи його вирішення, передбачити результати роботи, обґрунтувати його практичну необхідність та умови реалізації.

Перевагами застосування методу проєктів є: розвиток ініціативи; привчання до планової роботи, до врахування всіх видів труднощів; формування уміння розраховувати свої сили в процесі позааудиторної роботи; інтерес до самостійної роботи; взаємодія учасників навчально-виховного процесу.

Переосмислення у сучасній педагогічній науці розуміння сутності методу проєктів, дозволяє запропонувати різні визначення, а саме: «Проєктування – особливий тип інтелектуальної діяльності, характерною особливістю якого є перспективна орієнтація, практично спрямоване дослідження» [2].

«Метод проєктів – спосіб організації педагогічного процесу, основою якого є взаємодія педагога і вихованця між собою і навколишнім середовищем під час реалізації проєкту – поетапної практичної діяльності для досягнення

поставлених завдань» [3].

У наукових працях різних дослідників термін «проект» вживається в декількох значеннях:

- як діяльність з проектування;
- як матеріалізований продукт такої діяльності, який постає у вигляді розгорнутого розв'язання будь-якої проблеми матеріального, соціального, історичного, науково-дослідного характеру, яку учень визначає самостійно;
- як особлива форма організації комунікативно-пізнавальної діяльності, як спосіб організації мовного і мовленнєвого матеріалу.

У цьому значенні проект можна розглядати як систему комунікативних завдань, (проектування).

Ми використовували метод проектів як один із методів організації позааудиторної роботи зі студентами.

Проектна технологія перебуває у взаємозв'язку з іншими педагогічними технологіями, оскільки історичним її корінням є проблемне навчання, в основі міжпредметних проектів лежить інтегроване навчання, а ігрові форми колективної діяльності є наслідком взаємопроникнення з інтерактивною технологією. Безумовним залишається той факт, що в основі даної технології є особистісний досвід, тому, беззаперечно, її витоками вважають особистісно-орієнтоване виховання.

О. Коберник визначає проектну діяльність як специфічний вид діяльності, спрямований на створення суттєво нових продуктів, які є результатом творчих пошукових зусиль особистості або колективу.

Класичним підходом до поетапної організації створення проекту вважається положення Дж. Джонсона про те, що процес проектування в своєму розвитку проходить три етапи: дивергенції (розширення меж проектної ситуації з метою забезпечення досить великого простору для пошуку способу розв'язання); трансформації (створення принципів і концепції); конвергенції (вибір оптимального способу розв'язання із сукупності альтернативних).

За визначенням О. Коберника, «проектування – це творча, інноваційна діяльність, яка завжди спрямована на створення інтелектуальних або матеріальних продуктів, що мають об'єктивну і суб'єктивну новизну, особистісну та суспільну значущість [4, с. 112].

За сучасних умов проектна діяльність студентів вищих педагогічних навчальних закладів стала важливою складовою підготовки майбутніх учителів і вирішує наступні завдання у позааудиторний час:

- підвищує якісний рівень професійної підготовки студентів;
- створює умови для формування творчої та активної особистості майбутнього вчителя; формує високий рівень комунікативної культури студента; формує в студентів досвід приймати нестандартні рішення.

Якщо ж звернутися до витоків даного методу, запропонованого Дж. Дьюї, то можна простежити відповідність вихідних принципів сьогоденню

розумінню явища проєктування. І хоча загальні підходи Дж. Дьюї залишилися незмінними певне їх переосмислення все ж таки відбулося. Так на одне з перших місць у проєктному методі виходить теза про те, що діяльність до якої залучається особистість стає більш ефективною, якщо вона обрана нею самостійно, проте, на відміну від первинного розуміння даної тези, навчальна діяльність не страждає від цього, а навпаки стає більш цікавою, дослідницькою [5].

Як відомо в процесі реалізації проєкту (як різновиду проєктної діяльності) знання не лише набувають особливої міцності та усвідомлення, а й асоціативно пов'язуються з отриманим задоволенням, що стає стимулом (поштовхом) до нового пошуку. Пошук, у свою чергу, викликає нові асоціації, нові проєкти. Освіта має включати в себе не тільки сукупність набутих теоретичних знань, а й поєднувати знання, уміння і навички, що здобуває особистість протягом всього життя і, які допомагають у вирішенні життєвих проблем.

Проаналізувавши понятійний апарат вважаємо за доцільне використання термінології: метод проєктів – технологія проєктування (в основі метод проєктів) – проєктна (розробка проєкту студентами) та проєктна (моделювання навчально-виховного процесу педагогами) діяльність – організація проєктивного (або проєктованого) навчання, тобто створення майбутніми педагогами навчальних умов для набуття учнями навичок пошуку оптимальних шляхів розв'язання актуальних проблем сьогодення.

Таким чином у всіх своїх сферах прояву проєктування розуміється як прогностична, випереджаюча форма діяльності людини, що направлена на відображення і створення дійсно існуючого об'єкту.

На сучасному етапі розвитку проблеми проєктна діяльність, в якості робочого поняття розглядається як практико-орієнтована, яка направлена на технологізацію та мотивацію освітнього процесу, що дозволить твердити про таку організацію навчального процесу, яка б визначалась досягненням кінцевого запланованого освітнього результату. Обумовленість даного підходу визначається соціальним, економічним та освітнім запитом суспільства.

Таким чином, три періоди становлення педагогічного проєктування відзначалися визначенням нових підходів, змісту, структури та різних аспектів даного явища, що дозволили нам сьогодні розглядати проєктування як структурний елемент цілісної педагогічної системи.

Дуже часто проєктування ототожнюють з плануванням, проте як зазначають В. Краєвський та І. Лернер, «проєкт – індивідуальне уявлення педагога про власну майбутню діяльність... Не всі елементи такого уявлення можуть і повинні включатися в план. Частина інформації залишається в його педагогічній свідомості. Проєктування, кінець кінцем, лише у кінцевому результаті знаходить своє втілення (при тому неповне) в плані». [6]

Сутність даної технології ми вбачаємо сьогодні в функціонуванні цілісної системи дидактичних засобів (змісту, методів, прийомів тощо), що адаптує

освітній процес до структурних та організаційних вимог проєктування. Таке розуміння даної проблеми вимагає послідовного, системного вирішення певних проблемних ситуацій, які вимагають від студентів певних розумових, дослідницьких та пошукових зусиль, набуття та удосконалення вмінь публічного захисту продукту виконання проєкту.

Зростання популярності досвіду впровадження «методу проєктів» у різних країнах Європи протягом останнього вплинуло на збільшення кількості різних підходів до трактування його суті. Ми спиратимемось на ряд обов'язкових критеріальних вимог до тлумачення проєктної діяльності:

- наявність освітньої проблеми, складність та актуальність якої відповідає освітнім запитам та життєвим потребам студентів;
- дослідницький характер пошуку шляхів розв'язання проблеми;
- структурування діяльності відповідно до класичних стадій проєктування: моделювання умов для виявлення студентами проблеми, її постановка, дослідження, пошук шляхів розв'язання, експертиза та апробація версій, конструювання підсумкового проєкту (чи його варіантів), його захист, корекція та впровадження;
- самодіяльний характер творчої активності студентів;
- практичне чи теоретичне (але в будь-якому випадку прикладне) значення результату діяльності (проєкту) та готовність до застосування (впровадження);
- педагогічна цінність діяльності (студенти здобувають знання, розвивають особистісні якості, оволодівають необхідними способами мислення та дії).

На нашу думку також слід зважати на змістову частину проєкту, яка має бути чітко структурована, алгоритмічна, частіше, із зазначенням поетапних результатів, тому лише за умови наявності усіх вищезазначених ознак, можна говорити про проєкт як метод побудови освітнього процесу (за окремим винятком, певні етапи можуть змінюватися).

На початку розвитку проєктної технології, за основу якої було взято проблемні ситуації, В.Кілпатрик виділив п'ять різновидів проєктів:

- продуктивний проєкт, пов'язаний з трудовою діяльністю;
- споживчий (його метою є споживання у найширшому розумінні, включаючи розваги): підготовка екскурсій, розробка і надання різних послуг, проєкти розв'язання проблем життєзабезпечення певного колективу;
- проєкт розв'язання проблеми (науково - дослідницький проєкт);
- проєкт-вправа (проєкти навчання і тренування для оволодіння певними навичками) [7].

Дана класифікація ґрунтується на характері діяльності учасників технології проєктування: фізична робота – трудова та конструкторська діяльність; розумова робота – пошукова, науково-дослідницька діяльність; розвивальна діяльність – набуття умінь і навичок на основі виконаних вправ;

соціально-рольова діяльність – підготовка до суспільних відносин; професійно спрямована діяльність – вирішення проблем у певній галузі науки.

В залежності від провідної ознаки діяльності покладеної в основу проєкту, сьогодні розрізняють наступні проєкти:

- За складом учасників проєктної діяльності: індивідуальні; колективні (парні, групові).
- За характером партнерських взаємодій між учасниками проєктивної діяльності: кооперативні; змагальні; конкурсні.
- За мірою реалізації міжпредметних зв'язків: монопредметні; міжпредметні; позапредметні (надпредметні).
- За характером координації проєкту: безпосередній (жорсткий чи гнучкий); прихований.
- За тривалістю: короткі; тривалі; довготривалі.
- За метою та характером проєктної діяльності: інформаційні; ознайомлювальні; мистецькі; науково-пошукові; конструкційні тощо.

Названі класифікації не є повними, оскільки характеризують проєкти тільки за однією з ознак – освітнім призначенням, в основі якого лежать психолого-педагогічні аспекти розвитку особистості.

Отже, сьогодні проєкт став дидактичним засобом активізації науково-дослідницької діяльності студентів, розвитку їх креативності і водночас формування конкретних якостей особистості.

На нашу думку, визначення технології навчання, дане М. Бершадським і В. Гузєєвим, найповніше охоплює всі представлені вище дидактичні компоненти. Це поняття характеризується авторами як «система, що складається з:

- моделі початкового стану студента, який необхідно врахувати для здійснення технологічного процесу;
- деякого діагностичного і операційного уявлення планованих результатів навчання, моделі кінцевого результату;
- засобів діагностики поточного стану і прогнозування тенденцій найближчого розвитку (моніторингу) системи;
- набору моделей навчання;
- критеріїв вибору або побудови оптимальної моделі навчання для даних конкретних умов;
- механізму зворотного зв'язку, що забезпечує взаємодію між даними діагностики і вибором моделі навчання, відповідної отриманим даним [8, с. 31]».

Ми виходимо з того, що технологія проєктного навчання є оптимальною для реалізації позааудиторної роботи у вищому педагогічному навчальному закладі.

Ми виділяємо три типи індивідуальних проєктів: обов'язкові, призначені викладачем; проєкти, запропоновані педагогом на вибір; проєкти, які знаходить сам студент.

Аналіз літератури і педагогічного досвіду дозволив нам виділити наступні етапи виконання позааудиторного проєкту:

- вибір теми проєктного завдання;
- оцінка інтелектуальних, матеріальних і фінансових можливостей, необхідних для виконання проєкту;
- збір і обробка необхідної інформації;
- розробка ідей виконання проєкту;
- планування, організація і виконання проєкту, поточний контроль і коректування діяльності;
- оцінка якості виконаної роботи, захист проєкту.

Діяльність викладача при реалізації методу проєктів здійснюється за трьома основними напрямками: формування банку завдань, створення умов для розробки і здійснення студентами проєктів і озброєння їх необхідними для цього знаннями і вміннями.

Охарактеризуємо складові проєкту, який організується для студентів у позааудиторний час, метою якого є створення умов, при яких студенти: самостійно набувають нові знання; вчаться користуватися набутими знаннями для вирішення пізнавальних і життєвих проблем; оволодівають комунікативною компетентністю, працюючи в групах; розвивають інформаційну компетентність.

Система дій педагога і студента визначається етапом проєктної діяльності. В той же час слід зазначити обмеження у використанні проєктів у позааудиторний час: низька мотивація студентів до участі в проєкті; недостатній рівень сформованості вмінь проєктної діяльності.

Досліджуючи проблему проєктування в сфері сучасної освіти, Н. Масюкова дійшла висновку, що сутність педагогічного проєктування складає синтез трьох контекстів:

- управлінського, в якому визначаються основні процесуальні характеристики проєктування як особливої процедури управлінської діяльності, спрямованої на розвиток об'єкта управління – керованої діяльності. В межах даного контексту проєктування забезпечується технологічно.

- культурного – проєктування виступає як засіб синтезу традиції та інновацій з акцентом на ціннісні установки, що поєднуються з принципом комунікативності й особистісних відносин.

- наукового – проєктування розглядається як метод практикоорієнтованої науки, що виділяє в науковій картині світу особливий предмет – системи практичної діяльності. У якості теоретичних засад проєктування використовуються фундаментальні знання. [9]

Зміна сутності професійної підготовки педагогічних кадрів у сучасній практиці є об'єктивною закономірністю. Педагогічні кафедри вищих навчальних закладів здійснюють перехід від масово-продуктивного до розвиваючого, творчого навчання. Воно має бути особистісно-зорієнтованим,

що дозволить створювати умови не тільки для успішного освоєння професії, але і для розвитку творчої індивідуальності кожного педагога.

Узагальнюючи висновки, зроблені цими дослідниками, позначимо загальне: головною характеристикою педагогічного проектування є те, що воно за своєю суттю спрямоване, в першу чергу, на розвиток людини, а також на суттєві перетворення та зміни в галузі освіти. До того ж проектування в системі вищої освіти розглядається як спеціальне поле професійної діяльності.

О. Коберник, приділяючи велику увагу змістові психолого-педагогічного проектування, виокремлює типи проектування за змістом: проектування як процес розробки цілісних систем; проектування як співучасть, як включення суспільства в процес прийняття рішень; проектування як творчість, яка притаманна кожній людині; проектування як навчальна дисципліна, що синтезує мистецтво, науку тощо [9, с. 11-12].

Дослідження В. Киричук підтверджують, що найбільша результативність досягається при використанні «технологій проектування міжсуб'єктної взаємодії і впровадження у виховний процес модульної системи проектування» [10, с. 11].

Результатом дослідження Н. Масюкової стало забезпечення проектування в освітній сфері різного роду ресурсами: методологічними, теоретичними, інформаційними, методичними і кадровими. У роботі приводиться наукове обґрунтування, опис теоретичної моделі проектної діяльності в освіті, концептуальних основ проектування в системі підвищення кваліфікації й організації процесу освоєння працівниками освіти науково-дослідної діяльності. Крім цього автором представлені етапи проектної діяльності: концептуалізація, технологізація і моделювання забезпечення проекту [9].

На наш погляд, сьогодні це поки що єдине джерело, в якому проектування представлено як соціокультурний феномен, і є першою спробою зібрати і проаналізувати всі різноманітні способи застосування проектування в галузі освіти.

С. Сисоевою в роботі «Особистісно-орієнтовані педагогічні технології: метод проектів» запропоновані наступні параметри експертизи:

- значимість і актуальність проблем, на реалізацію яких спрямований конкретний проект, адекватність досліджуваній темі;
- коректність методів дослідження і методів обробки отриманих результатів, які використовуються;
- активність учасників проекту відповідно до можливостей кожного;
- доказовість прийнятих рішень, умінь аргументувати висновки;
- уміння відповідати на питання опонентів, лаконічність і доказовість відповідей кожного члена групи й ін.

Загальними критеріями оцінюється суспільна або професійно-діяльнісна значимість проекту з, ефективність, можливість трансляції проектної ідеї.

Спеціальні критерії (повнота структури, ступінь опрацювання та погодженість структурних частин проекту) дозволяють оцінювати компетентність автора проектної ідеї і змістовність проекту з погляду повноти,

відповідності нормативним і понятійним вимогам. Основою спеціальних критеріальних оцінок визначається відповідність цілей, задач програми і плану дій в тій предметній галузі освіти, в якій передбачаються інноваційні перетворення.

У контексті нашого дослідження надзвичайно важливим є знання й використання практичних (або конкретних) критеріїв, тому, що вони дозволяють оцінювати життєздатність проєкту і ступінь його обґрунтованості щодо відповідності реальним можливостям. До складу критеріїв автор типології включив:

- реалістичність – відповідність ідеї, цілей і задач проєкту реальній освітній ситуації, рівень забезпеченості проєкту різного роду ресурсами, наявність джерел додаткових ресурсів;
- реалізованість – наявність, включення у процес реалізації проєкту інших суб'єктів і погодженість їхніх дій з діями авторів проєкту;
- керованість (або інструментальність) – наявність науково-організаційного забезпечення, способів і плану дій щодо реалізації проєкту, сформованість освітніх ресурсів.

Проведений аналіз проєктної діяльності дозволив нам припустити, що вона є продуктивним розвивальним освітнім середовищем формування культури дозвілля студентів. Відзначимо, що при формуванні проєктувальної компетентності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів деякі ознаки проєктів є інваріантними: необхідно, щоб спрямованість на зміст майбутньої професійної діяльності була однією з цілей проєктної діяльності; всі проєкти повинні бути детерміновані колективним характером професійної праці, а, отже, бути груповими; зважаючи на вимоги до організації процесу професійної підготовки студентів в вищому педагогічному навчальному закладі, проєкти, не повинні бути довгостроковими; наслідком попереднього положення є внутрішній характер проєктів.

Висновки. Отже, технологія проєктування, як і будь-яка інша педагогічна технологія, має свій зміст та мету, загальні завдання, дидактичні методи, передбачає видову класифікацію проєктів, психологічні та вікові особливості їх використання, етапи процесу проєктування.

Література:

1. Анцыферова Л.И. Психология повседневности: Жизненный мир личности и «техники» её бытия. Психол. журнал. 1993. т.14. № 2. С.3-16
2. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. Підручник для директора. 2005. №9-10. С.4-9
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 31. 12. 2004 р. № 998 «Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський освітній простір» URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3145/
4. Проєктно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика / В. В. Бербец, Т. М. Бербец, Н. В. Дубова та ін.; за заг. ред. О. М. Коберника. К.: Наук. світ, 2003. 172

5. Дьюи Дж. Школа и общество. Метод проектов в школе. Спец. прилож. к журналу «Лицейское и гимназическое образование». 2003. Вып. 4. С. 2
6. Краевский В. В. Педагогика между философией и психологией. Педагогика. 1994. № 6. С. 24-31
7. Килпатрик В. Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процес. Спец. прилож. к журналу «Лицейское и гимназическое образование». Вып. 4. 2003. С. 6
8. Бершадский М. Е., Гузеев В. В. Дидактические и психологические основания образовательной технологии, М. : Центр «Педагогический поиск», 2003. 256 с.
9. Масюкова Н. А. Методологическая схема создания и экспертизы образовательных проектов. Экспертиза образовательных проектов : материалы Международ. науч – практ. конф. (г. Минск 19 – 21 ноября 1996 г.) / под ред. М. А. Гусаковского и Б. В. Пальчевского. Минск, 1997. С. 116-119
10. Коберник О. М. Теорія і методика психолого – педагогічного проектування виховного процесу в школі : навч. – метод. посіб. К. : Наук. світ, 2001. 182 с.

References:

1. Antcyferova L.I. (1993) Psikhologiya povsednevnosti: Zhiznennyi mir lichnosti i «tekhniki» ee bytiia [Psychology of Everyday Life: The Life World of the Personality and the "Techniques" of Her Being] . Psikhol. zhurnal. t.14. № 2. S.3-16 [in Russian].
2. Isaieva H. (2005) Metod proektiv – efektyvna tekhnolohiia navchannia. [Project method - effective learning technology] Pidruchnyk dlia dyrektora. №9-10. S.4-9 [in Ukrainian].
3. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 31. 12. 2004 r. № 998 «Pro zatverdzhennia Kontseptualnykh zasad rozvytku pedahohichnoi osvity v Ukraini ta yii intehratsii v yevropeiskyi osvittii prostir». [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 31.12.2004. № 998 "About the consolidation of Conceptual ambushes and the development of pedagogical education in Ukraine and integration in the European space"] URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3145/ [in Ukrainian].
4. Proektno-tekhnolohichna diialnist uchniv na urokakh trudovoho navchannia: teoriia i metodyka [Design and technological activities of students in the lessons of labor training: theory and methodology] / V. V. Berbets, T. M. Berbets, N. V. Dubova ta in.; za zah. red. O. M. Kobernyka. K.: Nauk. svit, 2003. 172 [in Ukrainian].
5. Diui Dzh. (2003) Shkola i obshchestvo. Metod proektiv v shkole.[School and society. Method of projects in school] Spetc. prilozh. k zhurnalu «Litceiskoe i gimnazicheskoe obrazovanie». Vyp. 4. S. 2 [in Russian].
6. Kraevskii V. V. (1994) Pedagogika mezhdru filosofiei i psikhologiei. [Pedagogy between philosophy and psychology]. Pedagogika. № 6. S. 24-31 [in Russian].
7. Kilpatrik V. Kh. (2003) Metod proektiv. Primenenie tcelevoi ustanovki v pedagogicheskom protses. [Project method. Application of the target setting in the pedagogical process.]. Spetc. prilozh. k zhurnalu «Litceiskoe i gimnazicheskoe obrazovanie». Vyp. 4. 2003. S. 6 [in Russian].
8. Bershadskii M. E., Guzeev V. V. Didakticheskie i psikhologicheskie osnovaniia obrazovatelnoi tekhnologii. [Didactic and psychological bases of educational technology]. M. : Tcentr «Pedagogicheskii poisk». 256 s. [in Russian].
9. Masiukova N. A. (1997) Metodologicheskaiia skhema sozdaniia i ekspertizy obrazovatelnykh proektiv. [Methodological scheme of creation and examination of educational projects]. Ekspertiza obrazovatelnykh proektiv : materialy Mezhdunarod. nauch – prakt. konf. (g. Minsk 19 – 21 noiabria 1996 g.) / pod red. M. A. Gusakovskogo i B. V. Palchevskogo. Minsk. S. 116-119 [in Russian].
10. Kobernyk O. M. (2001) Teoriia i metodyka psykholoho – pedahohichnoho proektuvannia vykhovnoho protsesu v shkoli. [Theory and methods of psychological - pedagogical design of the educational process in school] : navch. – metod. posib. K. : Nauk. svit. 182 s. [in Ukrainian].